

A Carn!

**Publicació electrònica
d'Història Militar Catalana**

I Època

núm. 0

Febrer de 2006

Sumari

4 - EDITORIAL: *A Carn!, A Carn!*

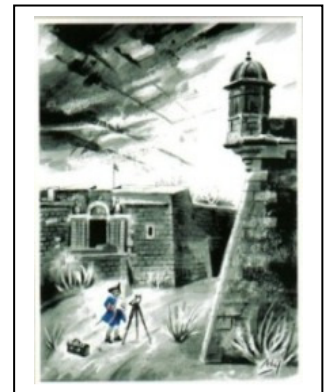
5 - Un notari tortosí
a la Guerra dels Segadors.....

9 - Xifres d'escàndol: destrucció
a la província de Tarragona

13 - Manuel d'Aux Borrellas

16 - NEWS

18 - LLIBRES: L'Acadèmia de Matemàtiques.....

Per Deu, pel Rei, per la Pàtria

Segadors a Tortosa

28 - El fons de Regiones Devastadas: Arxiu Històric de la
Diputació de Tarragona

EXPUGNARE OPPIDUM: El penyal de Gibraltar

Encetem aquesta secció dedicada a les expugnacions amb una de les places on els catalans, malgrat no pertànyer al seu territori, hi han intervingut en més ocasions al llarg de la Història, a voltes, decisivament. Des de que el 711 el cabdill berber Tarik ibn Malik hi feu construir un castell, passà a anomenar-se *Yabal Tarik* (la Roca de Tarik), d'on prové el seu actual nom. Gibraltar és, certament, una roca d'uns 6 km. quadrats ocupats per un enorme penyal calcari de 425 metres d'altitud, tot foradat per dins amb nombroses coves i túnels (a més dels que, posteriorment, s'hi han anat obrint per a diverses finalitats d'emmagatzematge).

Al llarg de la seva història, ha estat objecte de tota mena d'expugnacions, setges (victoriosos i frustrats), incursions, etc., que l'han convertida en tot un mite. Els catalans s'hi han vist involucrats diverses vegades. El 1302 Ferran II de Castella l'ocupà de forma efímera, ja que 30 anys més tard la reconqueria el príncep marroquí Abu Melik. És en aquest context quan, Alfons XI de Castella, vers 1349, l'assetjà per recuperar-la, cosa que hagués pogut fer si no s'hagués declarat una forta epidèmia de pesta que delmà el seu exèrcit (i de pas se l'endugué a ell a l'altra món –1350-). En aquella contesa, el bloqueig marítim anava a càrrec de les galeres catalanes de Pere III el Cerimoniós. Almenys una vintena de vaixells catalans estigué cercant el penyal durant molts mesos fins que, malauradament, hagueren de tornar-se'n sense haver-ne tret res.

La recuperació del penyal no es produí fins el 1462, en que el duc de Medina Sidonia la conquerí per a Joan II de Castella. Sense descartar la possible participació de tropes catalanes, val a pensar que aquesta, d'haver-se produït, hauria estat ocasional i molt migrada. El 1540 Barba-rossa assaltava el penyal i el saquejava; d'ençà, Carles I feu fortificar la roca. El 25 d'abril de 1607, l'almirall holandès Jacob Heemskerck aconseguí irrompre al port i destruir l'esquadra castellana que hi era anclada.

Amb la Guerra de Successió Espanyola, on s'hi mesclà mig Europa, els britànics hi fixaren l'objectiu. El 30 d'agost de 1704, l'almirall Rooke hi desembarcà un cos expedicionari de 1.800 homes que sota el comandament de Jordi d'Hesse-Darmstadt assaltaren i amb un cop de ma ocuparen el penyal, amb prou feines defensat per una guarnició de 70 soldats. En aquest assalt, però sobretot en la defensa aferrissada que tot seguit van protagonitzar els aliats contra les tropes borbòniques del general Velasco, hi van tenir un paper decisiu les tropes de voluntaris catalans comandades pel jove riudomenc Joan Nebot (germà del famós general Rafael Nebot), de forma que es podria ben dir que si llavors Gibraltar caigué en poder dels britànics fou ben bé gràcies als catalans que lluitaven per l'arxiduc. Amb la Pau d'Utrecht (1713), Gibraltar quedava pels britànics, per bé que s'ho haurien de guanyar.

El 1727 Felip V llençà un atac des de terra contra el penyal, el qual resistí l'escomesa. El 1762, altra cop en guerra contra els britànics, que s'empararen de l'Havana i de Manila, tornava a fracassar un nou intent de recuperació del penyal; la Pau de Paris (1763) posava fi a tota altra temptativa. L'últim intent d'expugnació de Gibraltar, fou el de 1779-1783, i constituí un dels episodis més gloriosos de la història militar britànica. Durà més de tres anys i mig, els assetjants espanyols bombardejaren la roca fins a fer-ne cendres (a la superfície), ajudats pels francesos utilitzaren bateries flotants i efectuaren alguns assalts, però tot s'estavellà contra l'empedreïda resistència del general Elliot. Els britànics destruïren les bateries flotants amb bales incandescentes i, gràcies als ajuts que per mar van rebre dels almiralls Rodney, primer, i Darby després, feren inútils els esforços espanyols, malgrat que hi havien concentrat 40.000 homes, 47 vaixells de línia i més de 10 bateries flotants. Els atacants perderen més de 2.000 homes, mentre que les baixes britàniques a penes van arribar al centenar. Incorporada Catalunya a la Corona Espanyola des de 1715, podem suposar que una part de les tropes assetjants estaria integrada per catalans. L'octubre de 1782, el socors de l'almirall Howe, feia aixecar el setge, i la pau que es signà l'any següent, hi ha consolidat, fins els nostres dies, la sobirania britànica.

Les expugnacions sobre Gibraltar s'han basat en l'element marítim, com a definidor de l'èxit de l'empresa. Curiosament, cap de les 10 expugnacions sofertes acabà en capitulació (com solien acabar el 80% dels setges), o bé el penyal va caure per assalt, o bé va resistir el bloqueig, sense un terme mig. Els catalans hi participaren, presumiblement, en la meitat de les expugnacions (en tres d'elles, segur), i hi tingueren un paper decisiu en la més important de totes, la de 1704, que significà l'inici d'una sobirania britànica que encara avui és una realitat.

MANEL GÜELL

BARRANTES MALDONADO, PEDRO. *Compendio del asalto que los turcos hicieron en Gibraltar y la victoria que de ello se ovro, año 1540*. Alcalá, 1566; PÉREZ PERICÓN, FERNANDO. *Descripción de [...] Gibraltar...* Madrid, 1636; DRINK WATER, J. *A History of the late Siege of Gibraltar*. Londres, 1785 [ed. facsímil, Valencia: Librerías País Valenciano, 1989]; *Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo Americana*. 2ª ed. Madrid: Espasa-Calpe S.A., XXV, 1991, p. 1.562; CENTRO SUPERIOR DE ESTUDIOS DE LA DEFENSA NACIONAL. *Valoración estratégica del estrecho de Gibraltar*. Madrid: Ministerio de Defensa, 1998, 230 p.; GOZALBES BUSTO, GUILLERMO. “Una descripción de Gibraltar y el Estrecho en el siglo XVII. Teixeira”. *Almoraima. Revista de Estudios campo gibraltareños*. Algeciras, 20 (1998) 23-28; SÁEZ RODRÍGUEZ, ÁNGEL J. “Gibraltar en el reinado de Carlos I de España”. en: *El Emperador Carlos y su tiempo. IX Jornadas Nacionales de Historia Militar* (Sevilla, 1999). Sevilla, 1999, 723-750; UXÓ PALASI, J. [et alii]. *Estudios sobre Gibraltar*. Madrid: Ministerio de Defensa, 1999, 354 p.; TERRÓN PONCE, JOSÉ LUÍS. *El gran ataque a Gibraltar de 1782*. Madrid: Ministerio de Defensa, 2000, 312 p.; ALBEROLA ROMÁ, ARMANDO. “Los ingenieros militares en el sitio de Gibraltar de 1727: notas acerca de las dificultades de un ‘arma sabia’”. *Revista de Historia Moderna. Anales de la Universidad de Alicante*, 22 (2004) 271-290; SÁEZ RODRÍGUEZ, ÁNGEL J. “Una imagen del Gibraltar español: la ciudad de los Austrias”. *Castillos de España*, 136 (gener 2005) 3-16; www.mgar.net/docs/utrech.htm. [15/02/2006]

A Carn! Publicació electrònica d'Història Militar Catalana

Director: Manel Güell [mguell@altanet.org]

Col·laboradors: Ramon Perelló, Joan-Hilari Muñoz, Núria Florensa, Josep M. Grau, Roser Puig, Jordi Rovira.

Imatges: (Per ordre d'aparició) *Portada* – Estàtua de Roger de Llúria (Tarragona), de l'escultor Fèlix Ferrer Galceran [La Il·lustració Catalana, 226, de 15/12/1889, t.X, p. 357]; *Sumari* – Castell de la Suda (Tortosa) [www.10.gencat.net]; *Explosió a la batalla de l'Ebre* [www.botaacima.blogs.sapo.it/arquivio]; portades de llibres [MG]; *Expugnare Oppidum* – Gravat sobre el setge de 1779-83 [www.mgar.net/docs/utrech.htm].

A Carn! no es considera responsable de l'opinió, tendència ideològica o contingut empíric que puguin semblar indicar o expressin els articles i col·laboracions que ciberpublica. A Carn! és un projecte personal, pensat, dissenyat, desenvolupat, omplert i gestionat per Manel Güell amb ajut dels seus col·laboradors, oferint un espai web de contingut semiobert per acollir tota participació capaç d'aportar informació, debat, crítica, suggeriments, etc., amb els quals ampliar el coneixement de la història militar de Catalunya. Existeix, en tot cas, el compromís tàctic de rigorositat pel que fa al tema de citació i referències bibliogràfiques, compromís que s'exigeix a tot col·laborador que hi vulgui publicar. Aquesta publicació és gratuïta i els ciber subscriptors ho són únicament a tall d'haver estat inclosos al mailing d'enviaments; no es cobra preu ni retribució, ni tampoc es paga cap aportació.

A Carn! penjarà en una site, sengles versions de cada número, en català i en castellà, però no garanteix les condicions i/o la correcta prestació dels serveis que aquella web oferti als usuaris d'Internet per terceres persones alienes a la nostra publicació, ni tampoc que aquests compleixin la normativa vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal i comerç electrònic. Tampoc es fa responsable dels possibles danys ocasionats per interferències, desconnexions, virus informàtics, avaries telefòniques, sobrecàrregues, retrassos o bloquejos de la xarxa, o altres perjudicis del sistema electrònic, ni molt menys dels danys que puguin causar terceres persones mitjançant il·legítimes intromissions, fóra del nostre absolut control.

<http://perso.wanadoo.es/ramon19630427>